

Ny smittskyddslag m.m.

Till socialutskottet

Socialutskottet har den 20 november 2003 beslutat bereda miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2003/04:30 Ny smittskyddslag m.m., jämte eventuella motioner.

Utskottet har beslutat avge yttrande över de delar i propositionen som avser objektinriktade åtgärder. I yttrandet behandlar utskottet vidare motionerna 2003/04:So2 (c) yrkande 3 och 2003/04:So6 (mp) yrkande 10.

Utskottet

Regeringen föreslår att smittskyddslagen skall ges en klarare inriktning på att förhindra att smitta sprids från person till person och på åtgärder som riktar sig till människor. De smittskyddsåtgärder som riktas mot objekt och djur skall i sin helhet regleras i andra lagar. I miljöbalken skall kommunerna ges ett direkt ansvar för att vidta åtgärder för att spåra smittskällan och undanröja risken för smittspridning. Kommunernas ansvar för smittskyddsåtgärder riktade mot djur begränsas uttryckligen till sådana sällskapsdjur som innehas av privatpersoner. Vissa bestämmelser som ger befogenhet att låta förstöra föremål av personlig natur och rätt att avliva sällskapsdjur om det är nödvändigt för att förhindra spridning av allvarlig smittsam sjukdom samt en bestämmelse som ger uttrycklig rätt till ersättning i nu berörda fall förs in i miljöbalken. Skyldigheten för smittskyddsläkaren, andra berörda myndigheter och kommunen att informera och samråda med varandra stärks.

I motion So2 (c) framhålls det principiellt riktiga i att den nya smittskyddslagen inte omfattar smittskyddsåtgärder som riktar sig till objekt och djur. Eftersom sådan smitta emellertid kan ha allvarliga konsekvenser för folkhälsa och samhällsekonomi och eftersom det finns klara brister i smittskyddet på detta område är det dock enligt motionärerna angeläget att regeringen i annat sammanhang återkommer med förslag till lämpliga ändringar i miljöbalken och annan tillämplig lagstiftning, exempelvis beträffande ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter (yrkande 3). Enligt motion So6

(mp) är miljöbalken för svag i förhållande till den nya smittskyddslagen. De paragrafer i nuvarande smittskyddslag som omfattar objektrinriktad kontroll försvinner i förslaget till ny smittskyddslag. De skall omfattas av annan lagstiftning. Hittills har kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd kunnat stödja sig på smittskyddslagen för att vidta vissa åtgärder. I fortsättningen kan man bara använda miljöbalken, och den är enligt motionärerna mycket mer allmänt hållen. Regeringen bör fortsättningsvis se över problematiken och vid behov återkomma antingen genom förslag till förändringar i smittskyddslagen eller i miljöbalken (yrkande 10).

Miljö- och jordbruksutskottet vill för sin del framhålla följande. Ett effektivt smittskydd kräver att det inte föreligger tveksamhet om vem som har ansvaret för att vidta en viss åtgärd. Utskottet delar regeringens uppfattning att en klarare ansvarsfördelning i lagstiftningen bör eftersträvas och att befintlig dubbelreglering så långt det är möjligt undanröjs. Smittskyddslagen bör tydligare inriktas på åtgärder för att förhindra att sjukdomar sprids mellan människor. Som framhålls i propositionen synes lagens bestämmelser om objektrinriktade åtgärder ha tillämpats i liten utsträckning, och de kommunala nämndernas arbete har främst ägt rum med stöd av bestämmelser i annan lagstiftning. Utskottet ansluter sig därmed till regeringens bedömning att de kommunala smittskyddsåtgärderna i sin helhet bör regleras i de övriga lagar som reglerar kommunens åligganden i dessa hänseenden. De lagar som främst berörs är miljöbalken och livsmedelslagen.

En förutsättning för att ingripa mot objekt eller djur som sprider smitta enligt miljöbalkens bestämmelser om hälsoskydd är att förekomsten av smittämne kan anses utgöra en sådan störning som omfattas av begreppet olägenhet för människors hälsa. Som anförts i propositionen torde smitta från objekt eller djur på samma sätt som t.ex. ohyra kunna leda till en sådan negativ hälsoeffekt som omfattas av lagens definition. I likhet med regeringen anser utskottet även att smittspridning eller befarad smittspridning inte torde kunna utgöra en sådan olägenhet som man på grund av t.ex. tekniska och ekonomiska avvägningar får acceptera. Vidare bör, som regeringen framhåller, det inte vara möjligt för kommunen att vid smittspridning eller befarad smittspridning avvakta att en ägare eller nyttjanderättshavare av berörd egendom vidtar åtgärder. För att de åtgärder som smittskyddet kräver skall kunna vidtas snabbt och effektivt bör således en direkt skyldighet för kommunen att vidta åtgärder för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning införas i miljöbalken. Som framhålls i propositionen motsvarar de nya bestämmelserna i miljöbalken i stort de som finns i smittskyddslagen, och införandet i miljöbalken undanröjer frågan om balkens tillämplighet i dessa avseenden. Som framgår av regeringens förslag kompletteras miljöbalkens regler med en bestämmelse som ger uttrycklig rätt till ersättning i nu berörda fall.

På de skäl regeringen anför bör kommunernas ansvar för att ingripa mot sällskapsdjur begränsas till sådana åtgärder som inte vidtas enligt lagen om provtagning på djur, epizootilagen, zoonoslagen och livsmedelslagen. Sammantaget bör detta leda till att ansvaret beträffande åtgärder mot djur som

sprider eller misstänks sprida smitta tydliggörs och att situationer där det föreligger oklarhet om vem som har ansvar att ingripa så långt som möjligt begränsas.

I likhet med gällande bestämmelser bör kommunen och andra myndigheter även i fortsättningen ha ett självständigt ansvar för åtgärder som riktas mot objekt och djur, varvid landstingen, smittskyddsläkaren inbegripen, inte bör ha några befogenheter över kommunens eller myndigheternas arbete. Utskottet ansluter sig därmed till regeringens förslag, vilket innebär att kommunen också måste ges ansvaret för den utredning som skall ligga till grund för åtgärder enligt miljöbalken.

Regeringens förslag innebär vidare att ansvaret för att smittskyddsåtgärder vidtas även i fortsättningen kommer att vara uppdelat mellan flera aktörer. Som framhålls i propositionen är det därför av stor vikt att dessa aktörer samverkar och att de smittskyddsåtgärder som behöver vidtas samordnas. Detta gäller i synnerhet vid smittutredningar som inbegriper både människor, djur och objekt. Smittskyddsläkaren kommer enligt förslaget till ny smittskyddslag att även i fortsättningen ha ett samlat ledningsansvar för smittskyddet för människor inom det landsting där han eller hon är verksam. Som regeringen föreslår bör smittskyddsläkaren få en uttrycklig skyldighet att underrätta berörd myndighet då han eller hon får uppgift om förekomst eller misstänkt förekomst av smittsam sjukdom som påkallar åtgärder. De myndigheter till vilka sådana underrättelser skall lämnas kan förutom kommunerna vara t.ex. Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller länsstyrelserna. Vidare bör den bestämmelse om skyldighet för kommunerna att underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet för människor som finns i nuvarande smittskyddslag av detta skäl föras över till miljöbalkens bestämmelser om hälsoskydd. Som framhålls i propositionen innebär ett säkerställande av att smittskyddsläkaren utan onödig tidsförskjutning får kännedom om förhållanden som kan påkalla åtgärder att en motsvarande underrättelseskyldighet även bör föras in i vissa förordningar (livsmedelsförordningen [1971:807] och förordningen [1971:810] med allmän veterinärinstruktion). Utskottet delar även regeringens uppfattning att ovan nämnda underrättelseskyldighet för smittskyddsläkaren skall kompletteras med en bestämmelse i livsmedelslagen varigenom berörd myndighet, oftast kommunen, ges ett ansvar för att senast efter en sådan underrättelse vidta de åtgärder som behövs för att spåra och eliminera smittkällan.

I förslaget till nya bestämmelser i miljöbalken ingår också särskilda ersättningsbestämmelser. Enligt dessa ersättningsbestämmelser skall den enskilde ha rätt till skälig ersättning om han eller hon drabbats av ett beslut om förstöring av föremål av personlig natur eller ett beslut om avlivning av sällskapsdjur. Som regeringen anför innebär dessa bestämmelser således inte någon ändring i sak av nuvarande förhållanden.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och föreslår att motionerna So2 (c) yrkande 3 och So6 (mp) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet förutsätter därvid, vilket även ligger i linje med vad som

anförs i berörda motionsyrkanden, att regeringen följer utvecklingen när det gäller det objektinriktade smittskyddsarbetet och vid behov vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga.

Stockholm den 27 januari 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Christin Nilsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Anita Brodén (fp) och Gunnar Goude (mp).